

מהן עבירות מרמה, סחיטה ועושק ומה העונש בגינן?

מהן עבירות מרמה, סחיטה ועושק? מה העונש הקבוע בחוק לאדם העובר עבירות מרמה והונאה? להלן הפרטים.

סימן ו' לחוק העונשין: עבירות מרמה, סחיטה ועושק

414. הגדרות

בסימן זה -

"דבר" - מקרקעין, מיטלטלין, זכות וטובת הנאה;

"מרמה" - טענת עובדה בענין שבעבר, בהווה או בעתיד, הנטענת בכתב, בעל פה או בהתנהגות, ואשר הטוען אותה יודע שאינה אמת או שאינו מאמין שהיא אמת; ו"לרמות" - להביא אדם במרמה לידי מעשה או מחדל;

"מסמך" - תעודה שבכתב, וכל אמצעי אחר, בין בכתב ובין בצורה אחרת, העשוי לשמש ראיה;

"זיוף" - אחת מאלה:

(1) עשיית מסמך הנחזה להיות את אשר איננו, והוא עשוי להטעות;

(2) שינוי מסמך - לרבות הוספת פרט או השמטת פרט - בכוונה לרמות, או ללא סמכות כדין ובאופן הנחזה כאילו נעשה השינוי בסמכות כדין;

(3) חתימת מסמך בשם פלוני ללא סמכות כדין, או בשם מדומה, באופן העשוי להיחזות כאילו נחתם המסמך בידי פלוני;

"שיק" - כמשמעותו בפקודת השטרות, לרבות שטר חליפין משוך על אגודה שיתופית לאשראי שהוא בר פרעון עם דרישה;

"בנקאי" - האדם שעליו משוך השיק.

415. קבלת דבר במרמה

המקבל דבר במרמה, דינו - מאסר שלוש שנים, ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות, דינו - מאסר חמש שנים.

416. תחבולה

המקבל דבר בתחבולה או בניצול מכוון של טעות הזולת שאין בהם מרמה, דינו - מאסר שנתיים.

417. כישוף

(א) המתחזה לעשות מעשה כישוף בכוונה לקבל דבר, דינו - מאסר שנתיים; קיבל דבר בעד מעשה הכישוף או על פיו, דינו - מאסר

שלוש שנים; לענין סעיף זה, "כישוף" - לרבות מעשה קוסם והגדת עתידות.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מעשה קוסם או הגדת עתידות שאינם חורגים מגדר שעשוע או בידור, והשעשוע או הבידור ניתנים ללא תמורה, או שתמורתם היא מחיר הכניסה בלבד למקום עריכתם.

418. זיוף

המזייף מסמך, דינו - מאסר שנה; זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר, דינו - מאסר שלוש שנים; ואם נעברה העבירה בנסיבות מחמירות, דינו - מאסר חמש שנים.

419. זיוף המשפיע על עסקאות

המזייף מסמך שיש בו ידיעה על אדם או על תאגיד בכוונה לרמות, דינו - מאסר שלוש שנים; אין נפקא מינה, לענין זה, אם האדם או התאגיד היו קיימים או לא ואם התאגיד עמד להיווסד אך לא נוסד.

420. שימוש במסמך מזויף

המגיש או מנפק מסמך מזויף או משתמש בו בדרך אחרת, בידעו שהוא מזויף, דינו כדין מזייף המסמך.

421. זיוף בידי עובד הציבור

עובד הציבור המזייף מסמך שהוא ממונה על עשייתו או על שמירתו, או שיש לו גישה אליו בתוקף תפקידו, דינו - מאסר שלוש שנים עם או בלי קנס; עשה כן בכוונה לקבל דבר, דינו - מאסר חמש שנים עם או בלי קנס; קיבל דבר באמצעות מסמך מזויף כאמור, דינו - מאסר שבע שנים עם או בלי קנס.

422. שידולי מרמה

המשדל אדם במרמה לעשות מסמך או לחתום עליו או להשיג חתימת אדם אחר או חותמת על מסמך, דינו כדין מזייף ודין המסמך כדין מסמך מזויף; המשדל אדם במרמה להשמיד מסמך ויש בכך כדי לגרום לו הפסד דבר, דינו כדין המקבל דבר במרמה; אין הוראות אלה באות לגרוע מהוראת כל דין אחר בענין שידול.

423. רישום כוזב במסמכי תאגיד

מייסד, מנהל, חבר או פקיד של תאגיד, הרושם, או גורם לרישום, פרט כוזב במסמך של התאגיד, בכוונה לרמות, או נמנע מלרשום בו פרט אשר היה עליו לרשמו, בכוונה לרמות, דינו - מאסר חמש שנים; לענין סעיף זה, וסעיפים 424 ו-425, "תאגיד" - לרבות תאגיד העומד להיווסד.

424. עבירת מנהלים ועובדים בתאגיד

מנהל, מנהל עסקים או עובד אחר של תאגיד -

(1) שעשה בידועין, בעסקי התאגיד או בנכסיו, דבר הפוגע ביכולתו של התאגיד לקיים את התחייבויותיו, דינו - מאסר חמש שנים או קנס מאה אלף לירות;

(2) שעשה ביודעין בעסקי התאגיד דבר בדרך הפוגעת בניהול תקין של עסקיו, דינו - מאסר שנה או קנס עשרים אלף לירות.

424א. אי גילוי מידע ופרסום מטעה בידי נושא משרה בכיר בתאגיד

(א) נושא משרה בכיר בתאגיד שלציבור עניין בו, שעשה אחת מאלה:

(1) לא מסר לממונה הודעה נכונה על עסקה או אירוע שפרטיהם הגיעו לידיעתו בתוקף תפקידו בתאגיד, במטרה להטעותו וביודעו שהדבר עלול לפגוע פגיעה של ממש ביכולתו של התאגיד לקיים את התחייבויותיו;

(2) לא מסר לממונה, לפי דרישה כדן, מידע חיוני, או שמסר מידע מטעה בדבר עסקיו של התאגיד, נכסיו או התחייבויותיו, במטרה להטעותו, ביודעו שהמידע, או אי מסירתו, או מסירת המידע המטעה כאמור, יכולים לפגוע פגיעה של ממש ביכולתו של התאגיד לקיים את התחייבויותיו או להשפיע השפעה של ממש לרעה על מצבו העסקי של התאגיד, דינו - מאסר שלוש שנים או קנס.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לפגוע בזכותו של נושא משרה בכיר שלא למסור מידע לפי כל דין.

(ג) דירקטור או נושא משרה בכיר בתאגיד שלציבור עניין בו המפרסם, בכוונה לרמות, הודעה שיש בה מידע או פרט מהותי לא נכון בדבר יכולתו של התאגיד לקיים את התחייבויותיו או הודעה כאמור שיש בה הטעיה משמעותית בדבר מצבו העסקי של התאגיד, דינו - מאסר שלוש שנים או קנס, אלא אם כן הוכיח שההודעה נמסרה שלא מיוזמתו ובמטרה להגן על ענייניו של התאגיד או על ענייניהם של לקוחותיו, ולא היה בה כדי להטעות משקיע סביר.

(ד) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף זה ונוכח בית המשפט כי עקב ביצוע העבירה נגרם נזק לתאגיד, רשאי הוא, בנוסף לכל עונש אחר, לחייב את הנידון לפצות את התאגיד בשל הנזק שנגרם לו על ידי העבירה ובלבד שסכום הפיצוי לא יעלה על פי ארבעה מהסכום האמור בסעיף 77.

(ה) החיוב בפיצוי כאמור בסעיף קטן (ד) הוא, לכל דבר וענין, כפסק דין שניתן בתובענה אזרחית; בערעור על הרשעה שהביאה לידי החיוב כאמור מותר לכלול אף ערעור על אותו חיוב.

(ו) בסעיף זה -

“נושא משרה בכיר” - מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, חשב, מבקר פנימי, מזכיר התאגיד וכל מי שממלא תפקיד כאמור, יהא תואר משרתו אשר יהא;

“ממונה” - מי שנושא משרה בכיר כפוף להוראותיו במישרין, ובמנהל כללי - הדירקטוריון של החברה או מי שהוא קבע כממונה לענין סעיף זה; לא היה בתאגיד דירקטוריון, יהיה הממונה גוף או אדם הממלאים תפקידים דומים לשל דירקטוריון של חברה, או מי שהם קבעו;

“מפרסם” - לרבות המוסר מידע לגוף ציבורי;

“תאגיד שלציבור עניין בו” - אחד מאלה:

(1) תאגיד שניירות ערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף ונמצאים בידי הציבור;

(2) תאגיד שניירות ערך שלו נסחרים בבורסה או רשומים בה למסחר;

(3) תאגיד אשר בהתאם לדו"חותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר שקדם ליום ביצוע העבירה, סכום המכירות והשירותים שסיפק בשנה שאליה מתייחסים הדו"חות, עולה על מאה מיליון שקלים חדשים או שהונו העצמי עולה על עשרים מיליון שקלים חדשים או שהוא מעסיק מעל מאתיים עובדים; שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את הנתונים הנקובים בפסקה זו, כולם או מקצתם;

(4) חברה ממשלתית - כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.

425. מרמה והפרת אמונים בתאגיד

מנהל, מנהל עסקים או עובד אחר של תאגיד, או כונס נכסים, מפרק עסקים, מפרק עסקים זמני, מנהל נכסים או מנהל מיוחד של תאגיד, אשר נהג אגב מילוי תפקידו במרמה או בהפרת אמונים הפוגעת בתאגיד, דינו - מאסר שלוש שנים.

426. העלמה במרמה

המעלים או משמיד או מוציא מרשותו מסמך או נכס בכוונה לרמות, דינו - מאסר שלוש שנים.

427. סחיטה בכוח

(א) המשתמש שלא כדין בכוח כדי להניע אדם לעשות מעשה או להימנע ממעשה שהוא רשאי לעשותו, דינו - מאסר שבע שנים; הביא השימוש בכוח לידי עשיית המעשה או המחדל, דינו - מאסר תשע שנים.

(ב) לענין סעיף זה, דין המאכיל או המשקה סמים או משקאות משכרים כדין המשתמש בכוח.

428. סחיטה באיומים

המאיים על אדם בכתב, בעל פה או בהתנהגות, בפגיעה שלא כדין בגופו או בגוף אדם אחר, בחירותם, ברכושם, בפרנסתם, בשמם הטוב או בצנעת הפרט שלהם, או מאיים על אדם לפרסם או להימנע מפרסם דבר הנוגע לו או לאדם אחר, או מטיל אימה על אדם בדרך אחרת, הכל כדי להניע את האדם לעשות מעשה או להימנע ממעשה שהוא רשאי לעשותו, דינו - מאסר שבע שנים; נעשו המעשה או המחדל מפני איום או הטלת אימה כאמור או במהלכם, דינו - מאסר תשע שנים.

430. נטילת נכסים לשם סחיטה

הנוטל נכס של זולתו שלא כדין כדי להניעו לתת דבר או לעשות מסמך או לחתום עליו, דינו - מאסר שנה.

431. עושק

המנצל את המצוקה, החולשה הגופנית או השכלית, חוסר הנסיון או קלות הדעת של הזולת לאחת מאלה, דינו - מאסר שלוש שנים:

(1) דורש או מקבל דבר שאינו מגיע לו כדין;

(2) דורש או מקבל בעד מצרך או בעד שירות תמורה העולה במידה בלתי סבירה על התמורה המקובלת;

(3) נותן בעד מצרך או בעד שירות תמורה הנופלת במידה בלתי סבירה מן התמורה המקובלת.

432. הוצאת שיק ללא כיסוי

(א) המוציא שיק שמשך והוא יודע שאין חובה על הבנקאי לפרוע את השיק מן התאריך הנקוב בו עד 30 יום לאחריו, או אין לו יסוד סביר להניח שיש חובה כאמור על הבנקאי, והשיק הוצג לפרעון תוך התקופה האמורה וחולל, דינו - מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61 או פי ארבעה מהסכום הנקוב בשיק, לפי הסכום הגדול יותר.

(ב) בשיק שלא נקוב בו תאריך, יראו לענין סעיף זה כאילו נקוב בו יום ההוצאה.

(ג) הוצג שיק לפרעון תוך התקופה האמורה בסעיף קטן (א) וחולל, והמוציא לא פרעו תוך עשרה ימים מיום שדרש זאת האוחז ממנו, חזקה שהוציא את השיק בידיעה או באין לו יסוד סביר להנחה כאמור בסעיף קטן (א), ועליו הראיה לסתור.

435. שמירת אחריות פלילית לפי חוקים אחרים

אחריות פלילית לפי סעיף 432 אינה גורעת מאחריות פלילית לפי חיקוק אחר.

436. הגבלה במשיכת שיקים

בעבירה לפי סימן זה שכרוכים בה שיקים, רשאי בית המשפט, בנוסף לכל עונש אחר, להגביל את הנאשם במשיכת שיקים ולהשתמש בשאר הסמכויות שבסעיף 19 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981.

437. מקרים מיוחדים

לענין סימן זה -

(1) רואים אדם המזמין מצרכים או שירותים בבית אוכל, בית מלון או בכינא באלה, כאילו הוא טוען שיש בידו כסף כדי תשלום מחיר המצרכים או השירותים;

(2) רואים אדם המשלם בשיק כאילו הוא טוען שמן התאריך הנקוב בשיק עד למועד הסביר להצגתו לפרעון, עומדים לפקודת מוסר השיק, בבנק אשר עליו הוא משוך, כסף כדי כיסוי.

438. קבלה ונתינה

לענין סימן זה, קבלת דבר - בין שעברה הבעלות בדבר אל המקבל ובין שלא עברה, בין שהדבר נתקבל בשביל עושה המעשה ובין בשביל אחר, בין בידי עושה המעשה ובין על-ידי אחר; ונתינת דבר - בין לעושה המעשה ובין לאחר.